

Aspekty moralne ksenotransplantacji

prof. dr hab. Jerzy Gocko SDB
KUL

KSENOTRANSPLANTACJE

(gr. *kseños* – obcy; łac. *transplanto* – przesadzam)
– przeszczepy
międzygatunkowe, czyli
transplantacje organów,
tkanek lub komórek z
organizmu jednego
gatunku do organizmu
gatunku różnego od dawcy

1. RYS HISTORYCZNO - PRAWNY

stosunkowo długa historia

1501 - Iran: ubytek w pokrywie kostnej czaszki wypełniono fragmentem kości pochodzącej od psa.

1992 Zbigniew Religa wraz z zespołem opublikował pracę, w której opisał przypadek przeszczepienia serca świni pacjentowi cierpiącemu na zespół Marfana, chorobę genetyczną tkanki łącznej charakteryzującą się m. in. wadami układu sercowo-naczyniowego. Przeszczep został jednak odrzucony.

1964 r. w Jackson w USA I.D. Harc przeszczepił 68-letniemu pacjentowi serce szympansa (pacjent zmarł po 2 miesiącach)

1977 r. w Kapsztadzie przeszczepiono 25-letniej kobiecie serce pawiana

1984 - przeszczepienie serca 8-miesięcznego pawiana noworodkowi „Baby Fae” (Lonu Linda w Kalifornii). Odrzucenie przeszczepu po kilku tygodniach.

próby przeszczepu wątroby, nerek, szpiku kostnego i embrionalnej tkanki mózgowej
→ niepowodzenia

Transplantacje jako metody leczenia

---

od starożytności próby wykorzystywania krwi w leczeniu

1902 r. w Wiedniu E. Ullmann próba przeszczepienia psiej nerki

---

1954 r. - pierwsza skuteczna transplantacja organu ludzkiego (nerka bliźniaka) bostoński chirurg J.E. Murray.

1958 – pierwszy przeszczep szpiku kostnego

1959 – przeszczep płuca ze zwłok,

1963 – transplantacja wątroby,

1966 – trzustki,

1967 – pierwsza transplantacja serca (Ch. Barnard).

ASPEKTY KLINICZNE

ciągu kilkudziesięciu lat dokonało się w przypadku przeszczepów przejście

- od kontrowersyjnych eksperymentów do uznanej terapii medycznej

istotne znaczenie miało

- zrozumienie mechanizmów immunologicznych w organizmie,
- odkrycie antygenów zgodności tkankowej,
- zastosowanie leków i immunosupresyjnych

sytuacja niedoboru
organów do transplantacji
→ możliwość
wykorzystywania w tym celu
organów zwierzęcych

poznanie mechanizmów
immunosupresyjnych

postęp w transplantologii

- → perspektywa zastosowania ksenotransplantów na szerszą skalę

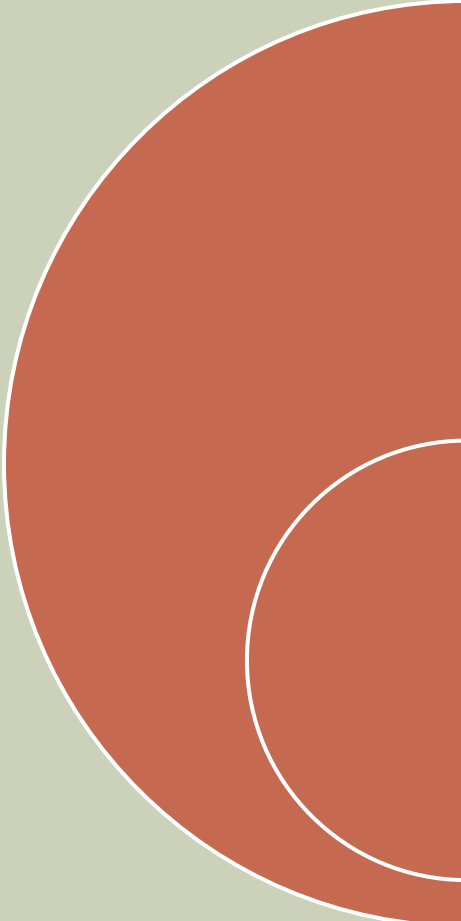

nadzieje z
przeszczepianiem
ludziom organów
i tkanek
pochodzenia
zwierzęcego

umożliwiłoby to
zaspokojenie
społecznych
oczekiwań,

rozwiązałoby
problemy z
transportem
organów do
przeszczepów

poszerzyłoby sam
zakres
przeszczepianych
narządów

podstawowym zadaniem, przed którym stają transplantolodzy jest poznanie mechanizmów nadostrego odrzucania ksenoprzeszczepu oraz metod umożliwiających ograniczenie tego zjawiska

dotychczas - okres przeżycia biorców ksenoprzeszczepów jest krótki - najczęściej kilka dni

nowe możliwości wykorzystania przeszczepów odzwierzęcych pojawiły się w latach 90. XX w. w związku z identyfikacją białek odpowiedzialnych za powstawanie bariery immunologicznej

wyhodowanie pierwszej transgenicznej świni, w której genomie umieszczono fragmenty ludzkiego DNA

przeszczep serca pobranego od takiej świni zmniejsza ryzyko odrzutu

**polskie prawo
dopuszcza
stosowanie
ksenotransplantacji
w sytuacji, gdy brak
alternatywnych
leczenia**

**wszelkie
eksperymenty z
ksenoprzeszczepami
winny znajdować się
pod szczególnym
nadzorem**

- śledzić postęp w badaniach za granicą, by nie powtarzać tych samych eksperymentów i uniknąć ewentualnych błędów
- zabezpieczenie praw zwierząt biorących udział w eksperymentach
  - powinny być znieczulane, w razie potrzeby leczone;
  - w przypadku zaś rozległych interwencji chirurgicznych – uśmiercane przed przebudzeniem z narkozy

ASPEKTY MORALNE

Dokument Papieskiej Akademii „Pro Vita” (z 26 IX 2001 r.)

- „Perspektywy dla ksenotransplantacji. Aspekty naukowe i rozważania etyczne”

dwa problemy wydają się szczególnie istotne:

1. wykorzystanie zwierząt w celu powiększenia szans na przeżycie człowieka i ratowania jego zdrowia

2. przekraczanie bariery gatunkowej pomiędzy ludźmi i zwierzętami

1. WYKORZYSTANIE ZWIERZĄT W CELU POWIĘKSZENIA SZANS NA PRZEŻYCIĘ CZŁOWIEKA I RATOWANIA JEGO ZDROWIA

ludzie są odpowiedzialni
również ze względu na
sposób w jaki traktują
zwierzęta.

„Poświęcenie zwierząt może
być usprawiedliwione tylko,
jeżeli jest wymagane dla
osiągnięcia ważnych
korzyści dla człowieka” (nr
9).

2. PRZEKRACZANIE BARIERY GATUNKOWEJ POMIĘDZY LUDŹMI I ZWIERZĘTAMI

dostrzeżenie dobra człowieka, jakim jest dla niego jego własna tożsamość

chodzi też o to, by na skutek przeszczepów odzwierzęcych tożsamość ta nie została w jakiś sposób naruszona.

rozdzielenie na organy

- funkcjonalne
- o większym znaczeniu dla personalizacji
- → wniosek: „nie wszystkie organy ludzkiego ciała są w równej mierze wyrazem niepowtarzalnej tożsamości człowieka” nr 11);
- nierozdzielnie związane z tożsamością osobową są uznane mózg i gruczoły płciowe

INNE PROBLEMY ETYCZNE

1. tzw. etyka ryzyka - definiuje dopuszczalny poziom akceptowalności ryzyka.

- - zastosowanie ksenotransplantów wiąże się z niebezpieczeństwem przejęcia infekcji zwierzęcych, które dodatkowo mogą przejść na następne pokolenia → ustalić procedury zabezpieczające oraz właściwie ocenić potencjalne zagrożenia (nr 13-14).

INNE PROBLEMY ETYCZNE

2. moralnie nieobojętne jest także wykorzystywanie ludzkich genów w modyfikacjach zwierzęcych

- dopuszczalność takiego zabiegu usprawiedliwiona, o ile
  - zachowana zostaje różnica gatunkowa,
  - dokonuje się to z poszanowaniem dla zwierząt
  - oznacza poważną korzyść dla człowieka (nr 15).

INNE PROBLEMY ETYCZNE

3. Wysokie nakłady finansowe związane z badaniami nad zastosowaniem ksenotransplantów, jak i koszty samych zabiegów - wątpliwości, czy etyczne jest rozwijanie kosztownych technik leczniczych w sytuacji, gdy wielu ludzi potrzebuje pomocy podstawowej (nr 17)

INNE PROBLEMY ETYCZNE

4. ksenotransplantacja - raczej „odkrycie” niż „innowacja”, → nie powinno się patentować metod pozyskiwania organów zwierząt transgenicznych do przeszczepów.

- ewentualne wprowadzenie prawa patentowego w tym zakresie nie powinno ograniczać praw osób do korzystania z tej terapii, co oznacza, że zyski z tego tytułu winny znaleźć się pod kontrolą upoważnionych instytucji

